

član nadzorstva. Razglašati se morajo objaviti v listu »Učiteljski Tovariš«.

VI. Sredstva zadrage.

Delež.

§ 31.

Vsak zadrugičnik si mora pridobiti vsaj en delež po 1000 kron, ki ga vplača takoj ali v mesečnih zaporednih obrokih po 100 kron. Vsak član lahko vzame več deležev.

Rezervni zaklad.

§ 32.

Ustanoviti se mora rezervni zaklad za pokritje primanjkljajev pri bilanci.

Rezervni zaklad se nabira, iz vplačanih vstopnin in pa iz 50% letnega čistega dobička, dokler rezervni zaklad ne naraste do visokosti vseh zadrugičnih deležev. Na tej višini se mora rezervni zaklad ohraniti.

VII. Poslovanje.

§ 33.

O načinu, kako delovanje vse zadrage in posameznih panog urediti, razširiti in omejiti, določa občni zbor.

VIII. Knjigovodstvo.

§ 34.

Poslovno leto se začne s prvim januarjem in se konča z zadnjim decembrom.

Načelnost mora koncem vsakega poslovnega leta:

1. napraviti skupno z nadzorstvom natančno inventuro,
2. skrbeti za sklep zadrugičnih knjig.

§ 35.

Knjigovodstvo, sklep zadrugičnih knjig, letnih računov ter sestava bilance se mora pravilno po trgovskih načelih izvršiti.

Do 15. marca po preteku vsakega poslovnega leta mora načelnost nadzorstvu predložiti:

1. prometno bilanco iz katere so razvidni vsi dohodki in izdatki preteklega leta,
2. letni račun o dobičku in izgubi,
3. bilanco vsega zadrugičnega imetja.

§ 36.

V bilanci morajo biti ločena navedena:

A. Aktivna.

1. Denar v gotovini,
2. terjatve zadrage po njih različnih vrstah in njihovi začasni vrednosti,
3. nepremičnine (posestva in poslopja) po knjižni vrednosti z letnim odpisom najmanj 2%,
4. stroji po odpisu 10% na leto,
5. oprava in orodje po odpisu 15% na leto,
6. pohištvo po odpisu najmanj 10% na leto,
7. drugo imetje zadrage kvečjemu v vrednosti stroškov pridobitve.

B. Pasivna.

1. Tirjatve zadrugičnikov (deleži, zapadle deležne obresti in zapadle dividende),
 2. rezervni zaklad,
 3. opravilni zastanki,
 4. zadrugični dolgi po njih različnih vrstah,
 5. morebitni še nepokriti opravilni stroški.
- Pribitek aktiv čez pasiva je dobiček, prebitok pasiv čez aktivna je izguba.
- Dobiček ali izguba se mora koncem bilance posebej navesti.

§ 37.

Letni račun in bilanco mora nadzorstvo na podlagi inventure, sklenjenih knjig in knjižnih izvečkov pregledati. Letni račun in bilanca se tekom 8 dni pred občnim zborom razloži v zadrugični pisarni, da ju more vsak zadrugičnik pregledati, ter se s poročilom nadzorstva predložiti občnemu zboru.

Odobreni letni račun in bilanca se razglasita v listu »Učiteljski Tovariš«.

§ 38.

Letni čisti dobiček se razdeli sledeče:

1. 50% dobi rezervni zaklad, dokler ni dosegel vsote vseh deležev,
2. 30% se razdeli med zadrugičnike po razmerju vplačanih deležev,
3. preostanek se obrne po predlogu nadzorstva in sklepu občnega zbora v korist zadrage.

Ako bi se koncem leta izkazala izguba se ta pokrije:

1. z rezervnim zakladom,
2. z deleži.

Ako bi rezervni zaklad in deleži ne zadostovali, se ravna po določilih zakona z dne 9. aprila 1873. Ravno tako se ravna v slučaju konkurza.

IX. Razdruženje in likvidacija.

§ 40.

Razdruženje in likvidacija se izvršita po določbah zadrugičnega zakona.

X. Zadrugična zveza.

§ 41.

Zadruga pristopi kot članica k Zadrugični Zvezi v Celju. Predsednik Zadrugične Zveze, oziroma njega pooblaščen zastopnik in revizor imata pravico se s posvetovalnim glasom udeleževati občnih zborov.

XI. Končna in predhodna določila.

§ 42.

Vse prepire o razlaganju posameznih točk teh pravil, kakor tudi poznejših sklepov občnih zborov razsoja občni zbor.

§ 43.

Člani prvega načelnstva, ki jih legitimujejo ta pravila so:

Gnus Anton, šolski ravnatelj na Dolu pri Hrastniku;

Luka Jelenc, ravnatelj meščanske šole v Ljubljani;

Kecelj Alojzij, učitelj, Ljubljana;

Gangl Engelbert, višji šolski nadzornik v Ljubljani;

Dostal Rudolf, strokovni učitelj v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 24. marca 1920.

IV. D.:

Pragmatika državnega uradništva in uvrstitev učiteljstva v isto.

Kakor poročamo na drugem mestu, so došla o uvrstitvi učiteljstva v pragmatiko iz Beograda poročila, ki razburjajo srbsko učiteljsko javnost in vzbujajo nezaupanje do uvrstitve. Odsek je baje zaključil svoje delo in uvrstil tudi učiteljstvo. Stanovsko glasilo srbskega učiteljstva poroča: delegat prosvetnega ministrstva tov. Sokolovič kot zastopnik učiteljstva ni prisostvoval delu in mu ni bila dana prilika do sodelovanja v odseku.

To je vsekakor pogreška, ki je principelne važnosti. Zahteva uč. organizacij mora ostati slejkoprej na stališču, da zahtevajo sodelovanje učiteljstva po svojih zastopnikih v takih zadevah. Brez sodelovanja ni odobritve takega postopanja! Izražamo upanje, da se bodo srbske učiteljske organizacije še tesneje držale tega principa, saj je njih predsednik in delegirani zastopnik prosvetnega ministrstva tov. Sokolovič nam podal v Ljubljani ta princip kot geslo bodočega Udruženja jugoslovanskega učiteljstva: „Ničesar brez nas in proti nam!“

Z druge strani smo prejeli poročilo, da se je odsek bavil zgolj z ureditvijo točk gmočnega značaja za zopetno začasno regulacijo in o izdelavi definitivne pragmatike ni govora. Vsekakor je vez z Beogradom še prerahlega značaja in je želeli, da jo kongres utrdi.

O 25% povišanju draginskih doklad učiteljstvu Slovenije še do danes ni oficijelnega poročila.

Predsedstvo Zaveze je odposlalo na prosvetno ministrstvo, našemu zastopniku v odseku tov. Sokoloviču, predsedstvu odseka za izdelavo pragmatike, posameznim članom, nekaterim našim ministrom, Udruženju i. dr. sledeče zahteve za uvrstitev v službeno pragmatiko državnega uradništva:

Čl. 1. Vsi stalni in začasni učitelji na javnih narodnih šolah so državni uradniki in so podvrženi določbam službene pragmatike.

Čl. 2. Vsi službeni prejemki stalnega in začasnega učiteljstva, osnovnih, nadaljevalnih, strokovno-osnovnih (meščanskih) in specialnih šol, strokovnih učiteljev na učiteljskih, vadniških učiteljev, učiteljic ženskih ročnih del, otroških vrtaric in vsem tem kategorijam enakih, prejemki upokojenega učiteljstva in preskrba učiteljskih vdov in sirot popolnoma odgovarja tožadnim določbam za državno uradništvo, za katere se zahteva analogna izobrazba ter se s prejemki tega tudi avtomatično regulirajo.

Sorazmerno z vsakokratnimi poviški aktivnega učiteljstva se zvišujejo prejemki že vpokojenega učiteljstva.

Najnižja stopnja za učitelje osnovnih šol in enake je kategorija državnega uradništva, ki odgovarja stopnji z dovršeno srednjo šolo.

Nekvalificirano učiteljstvo na osnovnih šolah in enakih uživa prejemke kot uradniški pripravniki iste kategorije, v katero spada učiteljstvo na šolih, kateri so pridruženi.

Najnižja stopnja za stalne učiteljice ženskih ročnih del, otroške vrtarice in enake, je kategorija državnega uradništva, ki odgovarja stopnji z dovršeno strok. osn. (mešč.) šolo, oz. z dovršenimi 4 razredi srednje šole.

V to vrsto spadajoče, začasno nameščene osebe imajo enake dohodke, kakor državni uradniški pripravniki iste kategorije.

Čl. 3. Redni (strokovni) učitelji strokovno-osnovnih (meščanskih) šol dobivajo za 30% višjo temeljno plačo, kakor jo imajo učitelji osnovnih šol z isto službeno dobo. Ta povišek je s temeljno plačo vred vstopen v pokojnino. Pri določitvi činovnih razredov, pri napredovanju v višjo plačilno stopnjo in za določitve pokojnine se vračunajo vsa službena leta, prebita na osnovnih šolah.

Čl. 4. Redni učitelji na specialnih šolah (socialno-skrbstenih: za slepce, gluho-neme, slaboume i. dr.), ki so strokovno usposobljeni in nameščeni na kakem takem zavodu, prejemajo določene plače in udobnosti kakor (strokovni) meščanski učitelji. Poleg tega veljata dve in pol leti službe na zavodu za tri službena leta.

Čl. 5. Vadniški učitelji uživajo enake udobnosti kot strok.-osnovni (meščanski) učitelji, ne oziraje se na to, ali imajo usposobljenost za meščanske šole ali ne.

Čl. 6. Enako se uvrste učitelji, ki imajo poleg usposobljenosti za osnovne šole tudi strokovno usposobljenost za poučevanje posameznih predmetov za višje organizirane šole in so stalno na-

meščeni na učiteljsku, strok.-osnovni (meščanski) šoli ali kakšni specialni šoli ter poučujejo isti predmet (tj. jezike, telovadbo, glasbo in enako).

Čl. 7. Do avtomatičnega napredovanja in pokojnine imajo pravico le redni učitelji, stalne vrtarice in stalne učiteljice ženskih ročnih del. Popolno pokojnino dosežejo učitelji narodnih šol enako kot ostali drž. uradniki, v kolikor šolski zakon ne odreja manj. V pokojnino in napredovanje se računa tudi služba pred usposobljenostjo.

Kdaj postane učitelj »redni učitelj« in določila o stalnosti obsega šolski zakon.

Čl. 8. Redni učitelji osnovnih šol, ki so dodeljeni v službovanje na strokovno-osnovne (meščanske) in specialne šole, dobivajo poleg svojih prejemkov kot redni učitelji osnovnih šol še 15% poviška svoje temeljne plače, ki pa ni vračunljiv v pokojnino.

Čl. 9. Potovalni učitelji in učiteljice ženskih ročnih del, ki poučujejo na večih šolah, prejemajo potnino po predpisih za državne uradnike istega činovnega razreda.

Čl. 10. Pomožni učitelji za posebne strokovne predmete na osnovnih šolah in pomožni učitelji za posamezne strokovne predmete na strokovno osnovnih (mešč.) in specialnih šolah dobivajo nagrado po urah, kakor določajo tožadnje navedbe.

Čl. 11. Upravitelji narodnih šol, izvenzemski otroške vrtce, prejemajo opravilne doklade, ki se stalnim upraviteljem vračunajo v pokojnino. Opravilnina znaša do trirazrednice letnih 300 dinarov, za vsako vzporednico, oziroma vsak naslednji razred, po 50 dinarov na leto. Upravitelji strok.-osn. (meščanskih) in specialnih šol dobivajo za 30% zvišano opravilnino, vračunljivo v pokojnino.

Učitelji, ki začasno nadomeščajo upravitelje narodnih šol, prejemajo upraviteljsko nagrado v izmeri opravilne doklade za dotično šolo, ki ni vračunljiva v pokojnino.

Upravitelje otroških vrtcev prejemajo opravilno doklado letnih 150 dinarov. Od treh razredov naprej se opravilnina zvišuje sorazmerno z opravilnino ostalih narodnih šol.

Za vodstvo internata pri specialnih zavodih prejema upravitelj poleg gori omenjene opravilne doklade še posebno doklado, ki se vračunava v pokojnino. Višino te doklade določa navedba, ki govori o organizaciji tega šolstva.

Čl. 12. Učiteljice so v plači popolnoma enake z učitelji.

Čl. 13. Za učitelje vseh vrst narodnih šol veljajo isti pokojninski predpisi, kakor za ostale državne uradnike, v kolikor šolska zakonodaja ne odreja drugače.

Čl. 14. Za disciplinarno postopanje napram učiteljstvu narodnih šol veljajo isti disciplinarni predpisi kakor za ostale državne uradnike, v kolikor šolska zakonodaja ne odreja drugače.

Čl. 15. Državnim uradnikom se računajo za slučaj vstopa v učiteljsko službo, ako so sicer izpolnili predpisane pogoje, vsa službena leta, dosežena v drugih strokah. Učiteljem, ki preidejo v druge kategorije državne službe, se računa v pokojnino in napredovanje čas, ki so ga prebili v učiteljski službi.

Ves čas, ki so ga prebili učitelji narodnih šol v vojaški službi, se šteje brez prikrašave v učiteljsko službeno dobo in napredovanje.

Učiteljem, ki so službovali na zasebnih šolah s pravico javnosti, a so sprejeti v stalež državnega učiteljstva, je všteti v pokojnino in napredovanje tudi službena doba na zasebnih šolah.

Čl. 16. Za učiteljske dopuste veljajo isti predpisi kot za državne uradnike in se izvedejo navedbenim potom, kolikor jih ne določa šolska zakonodaja.

Čl. 17. Kadar se učitelj prvič uvede v službo, se zapriseže kakor ostali državni uradniki.

Čl. 18. Plače, pokojnine, nagrade, stanarino, potnino in selitvene stroške dobivajo učitelji narodnih šol iz državne blagajne.

Učiteljstvu nakazuje njegovo plačo pokrajinska šolska oblast. Ta oblast je tudi odgovorna za hitro nakazovanje in redno plačevanje.

Učitelju narodnih šol pripadajo isti selitveni stroški, kakor drugim uradnikom istega činovnega razreda.

Prehodna določba: Vse dosedaj pridobljene pravice ostanejo prizadetim osebam ohranjene.

Čl. 19. V kolikor predpisov službene pragmatike ni mogoče izvajati za učiteljstvo, jih izpolnjuje šolska zakonodaja.

Združitev proletarijata v Franciji.

Dne 25. maja t. l. se je združil ves francoski proletarijat v eni organizaciji. V razumevanje zgodovinskega dogodka poročam kratko sledeče: Francoski proletarijat, duševni kakor telesni delavci, je organiziran po strokah v sindikatih t. j. društvih brez politično strankarske tendence, z edinim ciljem: varstvo proletarijata in izboljšanje njegovega položaja. (O sindikatih smo v »Tovarišu« čitali že prav lepe članke). Moč je seveda le v združenju. Zato so se sindikati združili v osred. organizacijah. Delavci so si ustanovili svoje »Generalno udruženje dela« (Confédération Générale Travail = C. G. T.) t. j. centrala vseh delavskih sindikatov. Čeprav strokovna, je v tesni zvezi z edino proletarsko stranko v vseh deželah — s socialistično, ki tudi v istini edina podpira v parlamentu in drugod njegove interese. Na drugi strani so imeli tudi duševni delavci centralo svojih orga-

nizacij, ki je obsegala 65 sindikatov (uradniških, ljudsko-, srednje-, visokošolskih učiteljev). Posamezni sindikati med temi so že zdavnaj stremili za združenjem z delavskimi sindikati. Glasovali so že opevovano v svojih sindikatnih zborovanjih za priklapljenje, a do resnične združitve ni moglo priti, ker je pač večina sindikatov še nasprotovala združitvi s socialističnim delavstvom. Francoski »demokratizem« vendar preveč izrablja svoj proletarijat, zato se temu (in tudi duševnemu — ironija?) odpirajo oči. Vedno močnejše je postajalo gibanje, ki je sililo k združitvi vseh proletarcev. Še so posamezni mogli ovirati udruženje, a jasno je postajalo vedno bolj, da dolgo ne bo več mogoče zavirati naravnih procesov. Prišel je letošnji maj. V Franciji je začelo delavstvo odločen boj proti kapitalističnemu izkoriščanju. Ves boj je vodilo »Gener. udruženje dela« (C. G. T.) tako spretno, tako brezhbno, s tako nedoseženo bravuro, da je želo pri širokih slojih prebivalstva le simpatije. Vlada je sklenila razpustiti C. G. T., a si je pri tolikem članstvu (2½ milijona vseeno premislila. Začelo je zopet kipeti v sindikatih duševnih delavcev; zahtevali so kongres, ki naj takoj izrazi svoje simpatije delavstvu. Kongres je bil sklican na dan 25. maja. Žadnjikrat so se poizkusili nekateri preprečiti združenje. Profesor Pitolet je poudarjal, da obstoja med delavci še vedno neka mrznja proti uradništvu, ki ima »bele roke«, skrbi ga tudi kaj bi bilo z uradništvom, če razpusti vlada C. G. T. Drugi govornik je izjavil, da gre uradništvo, če se združi z C. G. T. v negotovost. Predlaga pač izraz simpatije delavstva a ne priklapljenja. Delegat sindikata meščanskošolskega učiteljstva Perret je celo izjavil, da bi bil pristop k C. G. T. »izzivanje naroda« (!?). Vse protigovornike je posekal ljudskošolski učitelj Glay: »Ogrožajo res naše koalicijsko pravico, ne ogrožajo pa tistih, ki nam napravljajo življenje drago! Ali naj se pustimo mirno ogrožati? Vlada pravi, da hoče C. G. T. upostaviti sovjete, smešno, v resnici se bori C. G. T. le proti politični morali.« — Z navdušenjem je bil pozdravljen zastopnik C. G. T. »kot zastopnik delavskega razreda« Jouhaux, ko je stopil v dvorano. V krepkih orisih je podal situacijo C. G. T. Med govorom se je obrnil do zastopnikov profesorjev, ki so kazali najmanj volje za združenje: »Vi ste nas učili zgodovino Francije, ali nečete priti nam delavcem na pomoč s svojo inteligenco, s kritičnim duhom, da to kar ste nas učili tudi izkoristimo? Zavračate nasilje, toda ali to ni hčerka nevednosti?«

Sledilo je glasovanje. Kot prvi so glasovali učitelji (50 glasov) vsi »za«, polovica profesorjev se je odpravila, polovica je glasovala »proti«. Izid glasovanja: za združenje 193, proti 30, glasovalo jih ni 78. (Skupno število delegatov 301, zastopali so nad 200.000 organiziranih članov).

Tako je danes združen v Franciji v skupni organizaciji C. G. T. ves francoski proletarijat. Nedogledne so gotovo posledice tega. Delavski »masa« je dobila nove tovariše: duševni proletarijat. V boju proti izkoriščevalcem se bodeta podpirala ter izpopolnjevala svoje moči. Na eni strani sila množice (nad 2½ milijona organiziranih telesnih delavcev), na drugi strani sila inteligence. Ta dva elementa se sedaj strneta v enotno falango. Ali je sploh mogoče, da ne dosežeta svojih ciljev. B.

Ženska domača obrt na Slovenskem.

Bivša Avstrija se je kaj malo brigala za žensko domačo obrt na Slovenskem. Edino za čipkarstvo, ki je dajalo v predvsemnem času čipkaricam na Kranjskem in Goriškem za 2.000.000 kron letnega zaslužka — kar je zdaj najmanj 20.000.000 K vredno — se je nekoliko čipkarskih šol ustanovilo. Za drugo žensko domačo obrt ni se brigala, tako je bila docela pozabljena Belokrajina, — akoravno je prosila vsaj za eno šolo — da se otmejo slikoviti narodni motivi, tako so bili pozabljeni kraji posebno mesta in trgi, kjer so izdelavale pridne roke pester avbe in peče.

Osvojili smo se iz stoletnega suženstva in dihamo zrak zlate svobode. Naša mlada država Jugoslavija ima odprte oči in pravo srce, zato je ustanovila za Slovenijo: »Osrednji zavod za žensko domačo obrt, ki ima svoje učne prostore na Turjaškem trgu, št. 3. Tam se učijo sledeče tehnike: kljekljanje in šivanje čipke, belo in pisano vezenje, toledo, filet in biserna dela. Učna doba je dvoletna za vsako tehniko, pouk traja od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne za redne učenke, katere morajo biti vsaj 14 let stare. Šolnine ni, pač pa dobijo vse učenke vse zastoj na razpolago, kar je treba za pouk, toraj vse tvorivo in vse učne pripomočke. Vendar ostanejo vsi izdelki last zavoda. Kadar so učenke izvežbane že toliko, da se jim lahko zaupa